

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

4. An necessitate?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

§. III. An Episcopus propter solam bonam fidem contrahentium possit dispensare in impedimento dirimente.

Dico nequaquam posse, quia bona fides non dat potestatem inferiori ad dispensandum in eo, in quo ipse inferior potestatem nullam habet. Neque dicas Tridentinum sess. 24. c. 5. de Reform. marr. concedere impersonaliter, ut facilius dispensetur bona fide contrahenti Matrimonium cum impedimento dirimente quam cum mala, per quem modum impersonaliter loquendi, modo diximus, concedi potestatem Episcopis; Ne id dicas (inquam) hæc enim non est concessio, sed permissio, qua Concilium solum enunciative dicit, facilius dispensari posse (vtique ab eo, qui eam potestatem habet, nempe à Summo Pontifice) quando Matrimonium fuit bona fide contractum quam, quando mala. Non ergo Concilium dat potestatem dispensandi, ne impersonaliter quidem, idque patet, quia secus posset Episcopus etiam dispensare, quando intercessit mala fides, licet difficilius, quod nemo dixit.

§. IV. An Episcopus in necessitate aliqua dispensare valeat in prædictis Impedimentis dirimentibus.

Vel sermo esse potest, an Episcopus valeat in his dispensare post contractum Matrimonium, vel ante contractum, idque, vel in impedimento publico, vel in occulto. Secernamus hæc diligenter, ne confusa reddatur tractatio.

IN IMPEDIMENTO OCCULTO, APPARENTE post contractum Matrimonium.

1. Potest in hoc Episcopus pro foro tantum conscientie dispensare, quando adfuit simul quatuor circumstantiæ. Primo, si adfit gravissima necessitas. Secundo, si ea sic vergeat, ut non sit tempus adeundi Pontificem, vel eius Delegatum, dispensare volentem. Tertiò, si impedimentum, ut dictum est, sit occultum. Quartò, si adfuit bona fides, quando contractum est Matrimonium, id est adfuit inculcata ignorantia impedimenti.

2. Hæc doctrina sub quatuor dictis conditionibus jam hodie recipitur communiter à Doctoribus, ut Sanch. lib. 2. d. 40. n. 3. & n. 10. Pont. lib. 8. c. 13. Averf. q. 19. marr. sess. 2. Perez de marrim. d. 43. sess. 6. Castrop. d. 4. de spons. p. 2. l. 1. num. 8. Et deinceps ducta ratione à præsumpta mente, & benignitate Pontificis, qui in tanta necessitate præsumitur, nolle ita sibi in damnum Fidelium, reservare potestatem dispensandi, ut eam, tunc non possit Episcopus concedere. Non ergo necessitas dat hanc iurisdictionem, quam certè dare non potest, sed benignitas Pontificis ob illam necessitatem.

3. Sed quandonam impedimentum iudicatur occultum, & quando iudicanda erit sufficiens necessitas?

Respondeo, de priore dicam *mox c. seq. a. n. 26.* De posteriore hic breviter habe.

Quæcumque virgens gravis necessitas vndeunque ducta latet est, dummodo sit virgens, nec alio modo possit auxilium ferri, nisi per dispensationem Episcopi, nam ut supponimus, non est aditus ad Pontificem. Addunt tunc non immerito aliqui, raro alium casum posse contingere tantæ necessitatis præter sequentem, vel ei similem. Titius, & Berta in facie Ecclesiæ contraxerunt bonæ fide, de qua loquimur (nam de fide mala *mox num. seq.*) Matrimonium, sed invenitur Berta impedimento occulto laborasse ex Affinitate contracta cum dicto Titio per copulam, quam ante Matrimonium ipsa habuit cum consanguineo in primo, seu secundo gradu ipsius Titii. Certè, si sine scandalo, & periculo infamiae non potest Berta se separare à Titio donec impetretur dispensatio à Pontifice, in gravissima necessitate esse iudicabi-

tur, quia non potest prodere Marito, vel aliis suum delictum. Quare ab Episcopo tunc dispensari poterit. Non apparet autem facile in aliis impedimentis tanta necessitas, quia impedimenta alia sine infamia manifestari poterunt, & dum impetratur dispensatio, sine incommodo separabuntur conjuges.

5. Dixi autem (*raro alium casum posse contingere*) negare enim non possumus, aliquando etiam præcindendo ab infamia, posse aliquam aliam necessitatem adesse, id quod ex mox dicendis patebit, præsertim n. 10. & num. 22.

6. Hæc cum bona fide. Si vero dicti Titius, & Berta contraxerunt fide mala, id est cognoscentes impedimentum, poteritne Episcopus, concurrentibus cæteris conditionibus prædictis?

Respondeo. Si uterque mala fide processit, non poterit Episcopus, teste Sanch. l. 2. d. 40. marrim. num. 4. Coninch. Tancr. G. Hart. alique quos citat, sequiturque Lot. r. 2. res. Theol. q. 3. arr. 2. quia in hoc casu non præsumitur Pontifex potestatem Episcopo concedere, & confirmatur ex Tridentino, sess. 22. cap. 5. de Ref. marr. quod vult, ut qui mala fide Matrimonium contraxerunt, (quod saltem est intelligendum, quando mala fides in utroque est conjuge,) spe dispensationis careant. Si ergo Pontifex ipse proficetur, nolle tunc dispensare, præsumere poterimus, eam potestatem Episcopis concessisse?

7. Notat autem Pontius l. 8. cap. 13. n. 4. sine, eum, qui solemnitates Denunciationum ex præsumptione, & temeritate omisit, mala fide contraxisse, atque adeo cum hoc non posse dispensare Episcopum juxta dicta.

At, si saltem alter bona fide processit, multi Doctores ut Sanch. l. c. Pont. Perez, Castrop. Lot. l. c. concedunt, posse Episcopum, ne scilicet alterius peccatum alteri noceat, dispensare, quicquid dicat Averf. q. 19. de marr. sess. 2. Gorf. de Benef. p. 1. cap. 5. n. 357. qui etiam tunc negare contendit, cujus tamen rationes facile ab non imperito Lectore dissolventur.

An denique Paterna Pontificis, ac summa benignitas concedat Episcopis dictam potestatem, etiam, quando adfuit mala fides in aliquo raro, & verè virginitissimo casu, operæpretium esset, ut à sapientibus expenderetur.

IN IMPEDIMENTO OCCULTO ANTE contractum Matrimonium.

8. Antonius, & Antonia laborant impedimento occulto dirimente, & nisi Matrimonium celebrent, periculum est magni damni: poteritne dispensare Episcopus, ad illud contrahendum, si periculum sit in mora, vnde expectari Pontificia dispensatio non detur?

9. Respondeo posse, in foro conscientie tamen. Ita Doctores non pauci, ut Sanch. l. c. Pont. Perez, Castrop. l. c. G. Hart. d. 26. diff. 2. Loth loc. cit. r. 2. l. 3. & ratio est eadem præsumpta voluntas Summi Pontificis, quam diximus, adesse in jam contracto. Solum hic idem notant, difficilius hanc necessitatem occurrere posse in Matrimonio hoc contrahendo quam in jam contracto. Quando enim Matrimonium nondum contractum est, poterit Sponsa, v. g. vii remedio, quod indicat Sanchez loc. cit. ad declinandam contractionem Matrimonii, ut scilicet voveat per aliquot dies Castitatem, quanti circiter requiruntur ad obtinendam Pontificis dispensationem, & deinde dicat cum veritate, sibi in mentem venisse votum Castitatis à se emissum (non autem aperiat temporale ne fuerit, an perpetuum; cum enim temporale possit Episcopus dispensare, non bene consuleret necessitati expectandi dispensationem à Pontifice) atque ediscat, sibi propterea non licere assensum Matrimonio præbere, donec veniat dispensatio. At hoc remedio vii nequit conjux, quando jam contractum fuit Matrimonium, quia tunc alter conjux potest dicere se habere jus ad potendum.

tendum, & tunc deberet alter reddere, ut alibi explicuimus. Verum igitur est facilius posse virgere necessitatem in Matrimonio contracto quam in contrahendo, cum in contracto hoc remedio uti nequaquam possis.

10. Facilius inquam, nam ceterum posse, saltem raro, illam virgere, etiam ante contractum Matrimonium, iidem Doctores, ut Sanch. l. c. Hurt. l. c. num. 7. consentiunt: ea uero omnes admittunt, quia aliquis morti proximus astringeretur ad Matrimonium, cum aliqua contrahendum, ut sic legitime redderetur proles antea suscepta, vel, ut resarciretur honor puellæ, vel, ut statim sedarentur graves inimicitiae.

IN IMPEDIMENTO PVBlico POST contractum Matrimonium.

11. Ut hunc casum planè decisum habeas, lege hic Consilium, quod quidam ex nostris hujus Panormitani Collegii doctus Theologus ad Episcopum Agrigentinum multis abhinc annis scripsit, quod, ego tunc in Theologia morali adhuc Tiro in summam fideliter contraxi, & in vsum fortè futurum (ut nunc contingit) mihi reservavi.

12. Titius, & Berta, præmissis legitimis Denunciationibus, cæterisque requisitis, bona fide (nam, si mala, idem esset dicendum, quod n. 6. dictum est) Matrimonium contraxerunt, ac filios genuerunt multos, quorum vnus nunc est superstes; Sed ecce post annos septem à Matrimonio apparuit impedimentum inter ipsos dirimens consanguinitatis secundum in quartum gradum. Notitia hujus impedimenti est inter vicinos, & suppono, posse facile probari, imò, & esse publicum.

13. Certum est filios esse legitimos ob bonam fidem, ut notat Filliuc. tom. 1. tr. 19. n. 132. Sanch. l. 8. d. 34. n. 46. & passim alios citans. Verum querendum est, quid remedii ad hoc Matrimonium validandum?

14. Primum remedium est recursus ad Summum Pontificem. At, hoc factum est, sed inutiliter, quia, vel requisita sunt aliquot expensæ, vel accessus ad Romanam Curiam. Conjuges autem ita sunt ingenti oppressi paupertate, ut neutrum possint.

15. Secundum remedium est dissolutio Matrimonii. At, hoc durissimum est, & affert dedecus conjugibus, & tamen ij sunt digni mitiori remedio ob bonam fidem, & ob recursum jam factum ad Pontificem.

16. Tertium, ut simul cohabitent, tanquam Soror, & Frater. At hoc non vulgaribus incommodis plenum est, tum quia affert scandalum scientibus impedimentum, tum quia difficile erit, eos in tanta familiaritate continentiam observare; tum quia, dum ij cognoscunt impedimentum, verosque se non esse conjuges, quæ pax erit inter illos, quis amor?

17. Quartum, ut Episcopus suppetat expensas necessarias ad professionem in Curiam Romanam. Hoc remedium affert Vasquez 1. 2. d. 2. d. 178. c. 1. n. 16. Bonac. de legib. d. 1. q. 2. p. 1. n. 19. dicens, has debere Episcopum subministrare suis ovibus. Verum hoc remedium est Episcopo molestum, & durum nimis, & ideo à Salas, apud Bonac. l. c. citans praxim Doctorem & sententiam Sanchez, Castrop. loco mox citando, n. 9. Pontio l. 8. cap. 13. num. 3. nequaquam admittitur.

18. Remedium ergo quintum puto, esse, ut Episcopus dispense: potest enim in hoc casu in foro conscientiae, etiam existente nunc impedimento publico, nam, si occultum esset, multo magis posse, modo diximus, num. 2. Doctores, qui videntur insinuare, posse Episcopum dispensare in prædictis circumstantiis, sunt Sotus, l. 1. de iust. q. 7. Vasq. l. c. Salas, de leg. d. 20. sect. 2. n. 27. Castrop. tom. 1. tr. 3. d. 6. p. 5. n. 7.

Dico (insinuare videntur) quia absolute docent Episcopum in simili necessitate posse dispensare in impedimento Matrimonii dirimente, & nunquam addunt limitationem, se loqui de occulto; Ergo sentiunt de omni etiam publico, & merito, quia eadem rationes ductæ à

Charitate, & benignitate Pontificis, ita præsumunt adesse aliquando in publico, petinde ac occulto.

19. Puto item, hanc dispensationem concedi debere ab Episcopo, atque peccare, nisi concedat: quia illi iustitia obligat Episcopum (quando rationabiliter iuratur) concedere, ut vniversaliter docet Suarez de leg. d. 2. n. 22. Verum de hac obligatione legatur omnino Castrop. tom. 1. tr. 3. d. 6. n. 6. §. 2. d. n. 8. qui benignius loquitur.

20. Hactenus illius Theologi Consilium, quod confirmari ex Doctrina Perez, de matrim. l. 4. c. 1. num. 6. qui sic habet, Vt Episcopus dispenset in matrimonio dirimente, requiritur, ut illud sit occultum. Si esset casus, quod impedimentum sit publicum, putatur scandalum, si Episcopus dispensaret, quam scandalum cessaret: Omnes enim sciunt per se loquendo, non potest Episcopus ejusmodi dispensationes concedere. Si poneremus impedimentum esse publicum, & simul putarem esse gravissimam necessitatem, posset similiter Episcopus dispensare.

IN IMPEDIMENTO PVBlico ANTE contractum Matrimonium.

21. Quamvis hic casus videatur molestior, tamen non simili nuper à n. 9. dictum est, molestia in eo durissima est, quod difficilius tanta necessitas innotuit, illi que remediis ita destituta, ut etiam ante contractum Matrimonium possit ab Episcopo in impedimento publico dispensari. At, si in rarissimo casu virgenti illa esset dicta necessitas, cur ex eadem benignitate à Summo Pontifice concedenda non sit ejusmodi potestas Episcopis in presenti casu, sicut in præcedenti? Respondetur etiam in casu presenti concedi Leander apud Bonam part. 11. tr. 8. resol. 3. v. Sed observa.

22. Fac enim, aliquem morti proximum virgere Matrimonium contrahendum cum aliqua puella, ut legitima reddatur proles antea suscepta, vel, ut restitatur honor dictæ puellæ, vel, ut sic sedentur gravi scordiae (in quibus casibus n. 10. concessimus Episcopo potestatem dispensandi in impedimento publico existente post contractum Matrimonium, hunc sane propter easdem rationes debemus concedere ante Matrimonium contractum; Et confirmari id potest ex doctrina n. 20. allata à Perez, cum hic, ut supponere etiam debemus, non solum impedimentum sit publicum, sed etiam publica necessitas. Adderem, si forte necessitas publica non sit, reddi eam publicam per prudentem evangelicam potestatem, ut scilicet sic scandalum, quod forte pateret ex ejusmodi Episcopi dispensatione deventum, posset Leander prædicta, & sapienter diiudicare.

IN DVBIO, AN EPISCOPVS POSSIT dispensare in impedimento Matrimonii?

23. Si exhibitis diligentibus moralibus, quæ certè haberi omnino debent, dubium sit negativum, an impedimentum verè ad sit, Dispensatione in re nostra non indigemus, nec Episcopi, nec Pontificis, & absque illa procedi potest ad Matrimonium, ut vult Sanch. lib. 8. de matr. d. 6. n. 18. Pont. lib. 8. cap. 13. n. 1. Et nos lib. 1. in Dec. c. 3. §. 7. V. Matr. n. 3. quia tunc possessio sita pro libertate hominis potentis uxorem ducere, solum (quando opus esse, iudicabitur) Episcopus, ad scandalum vitandum declarare, dispensationem non esse necessariam, vel ad cautelam, dispenset. Idem multo magis erit, si probabile sit, impedimentum non adesse.

At verò, si certum sit impedimentum, sed dubium sit, seu dubium sit, an sit tanta necessitas, quatenus requiri hactenus explicuimus, tunc enim verò dubium potest.

AN EPISCOPVS, POTESSTATE M
habeat dispensandi?

Et breviter, Respondeo, non habere, quia in hoc dubio possidet certitudinem impedimenti dirimentis, potestas Episcopi autem est dubia, dubia enim causa non potest dare certam potestatem, ergo ex à me dictis lib. 2. in Decal. c. 3. §. 7. V. Dispens. V. Subditus non potest, se extendere ad dissolvendum certum impedimentum.

24. Dices Episcopus in dubio, an adit sufficiens causa ad votum non reservatum dispensandum, ad jejunium Ecclesiasticum solvendum, ad laborandum die festivo potest dispensare ex receptissima doctrina Doctorum apud Meroll. 2. A. 4. c. 6. dub. 3. n. 107. & Diana p. 1. n. 3. 19. 29. ergo, & in casu nostro.

Respondeo, Nego consequentiam, quia potestas dispensandi in votis non reservatis, & ceteris praedictis est certa in Episcopo, ut omnes docemus, & sic operari supra dubiam causam, in praedictis potest; At in Episcopo non adest potestas dispensandi in casu nostro, id est in impedimento, ergo non potest operari circa certum impedimentum, & ex alia parte, causa dubie sufficiens, non potest Episcopo dare certam potestatem, ut dictum est.

Adde, totam hanc potestatem esse ex praesumptione voluntatis Pontificis; At in re tam gravi, quae illam in dubio praesumere audebit?

Quid si Episcopus putet, se habere causam, sed deinde post datam dispensationem, inveniat, se errasse, hoc est causam illam non adfuisse? Respondeo, id me dicturum infra c. 12. §. 1.

In casu obtema dispensationis subreptitia: An aliquid possit Episcopus.

25. Non dubitant aliqui, ut Glossa, Hostiensis, Ceteri, alique apud Castrop. *max citandum*, affirmare, posse Episcopum firmam per suam dispensationem reddere eam dispensationem, quam aliqui forte subreptitè habuerunt à Summo Pontifice, quali jam Summus Pontifex eam velut imperfectam concesserit, quae possit perfici ab Episcopo. Sane Pontifex 1. 8. c. 13. n. 7. incertus de hac potestate est, quia eam videtur Sacer Textus 6. quia circa de consanguinitate, concedere. Verum nos nullatenus incerti esse debemus, quia illum admittere non possumus, perinde non admittunt Castrop. A. 4. de mar. p. vlt. §. 1. n. 20. Aver. 9. 19. de mar. s. c. 2. V. O. 1. 2. Vers. Octavo addiderunt. Perez d. 43. s. c. 6. alique nulli enim illa conceditur, & Textus aliter solum permittit Episcopo, ut propter multas difficultates separationis, diffimulet, si Matrimonium sit nolum, & à conjugibus validum reputetur. Adde posse dici, illam fuisse peculiarem concessionem pro illo speciali casu, non vero legem universalem.

26. Hæc quoad Episcopum. An autem dispensatio bona fide à Summo Pontifice impetrata sit deinde inveniat subreptitia, possit aliquando praesumi ratam, & firmam haberi ab eodem Pontifice, dixi lib. 1. in Decal. c. 3. §. 7. V. Dispens. n. 8. & 9.

CAPVT V.

An alii à Summo Pontifice, vel Episcopo possint aliquid in impedimentis Matrimonii.

1. Potest dubitari Primò de Vicario Episcopi. Secundo, de Capitulo Sede Vacante, Tertio, de Regularibus per privilegia. Quarto, de Commissario Bullæ Cruciatæ.

Vicarius Episcopi.

2. Quoniam hæc potestas dispensandi in praedictis, necessitatibus est ordinaria Episcopo, ideo ea delegabilis est. Quare specialem concessionem ejusmodi potesta-

tis suo Vicario, seu alteri poterit Episcopus communicare; Lege Sanch. 1. 2. mar. d. 40. d. n. 12.

3. Verum adverte, hanc potestatem Vicarium non habere ex vi Vicariatus, sed debere specialiter ipsi ab Episcopo concedi, ut notat Sanch. 1. 2. de mar. d. 40. n. 12. Castrop. d. 4. de spons. p. vlt. §. 1. n. 14. G. Hurt. d. 26. diff. 2. num. 7. alique.

Capitulum Sede vacante, ejusque Vicarius.

4. Sane poterit Capitulum, quia Sede Vacante, succedit in tota Iurisdictione Episcopi, Vicarius autem ipsius poterit quidem, sed ex speciali concessione, non vero ex vi Vicariatus, juxta dicta num. preced.

Regulares.

5. Nullum circa hoc, ut habet Sanch. 1. 8. marim. d. 6. n. 28. Religiosi privilegium habent, nisi aliqui ex illis possint dispensare cum infidelibus existentibus in remotissimis Regionibus. Et quidem (ut constat) in impedimentis solum lute Ecclesiastico inductis. De qua re vide Sanch. loc. cit. n. 29.

An vero possint dispensare in petitione debiti, si superveniat legitimis conjugibus Affinitas ex copula illicita, dicam *max cap. 6. n. 4.*

Commissarius Bullæ Cruciatæ.

6. Potestas, quæ Commissario hæc conceditur super hac re, illa una est, quæ cum quibusdam conditionibus possit is dispensare in impedimento Affinitatis, contracto ex copula fornicaria. Id ut explicetur, habet præ oculis, ipsa verba Bullæ, apud Lud. à Cruce, in *Exposit. Bull. Cruc.* in initio operis, in quibus ea potestas Commissario conceditur.

Item (ait Summus Pontifex) Reverendo Episcopo, qui Commissarius deputatur, autem facultas dispensandi in foro conscientie duntaxat nullis datis literis, seu per Confessorem laceratis cum his, qui primo & secundo Affinitatis, ex fornicatione contracta, gradibus conjuncti, Matrimonium contrahere, dummodo post Concil. Trid. illius formam servaverint, ac impedimenta hujusmodi occulta sint penitus, & alter contrahentium, tempore contracti Matrimonii impedimenti ignarus existerit, & quod de nullitate prioris consensus prius certificati, sacraque (si videbitur ad evitanda scandala) causa nullitatis Matrimonium inter se, etiam secreta de novo contrahere possint, proindeque susceptam, & suscipiendam exinde legitimam decernendo. Hactenus Bull. Discurre nunc per singulas clausulas.

Qui Commissarius deputatur.

7. Ne ignores Commissarium hunc, cui Pontifex prædictam potestatem concedit, residere in Hispania, qui tamen substituit alios in singulis Provinciis, quibus eam potestatem subdelegat. Ille vocatur Commissarius Generalis, hi Commissarii Provinciales.

8. Inquiri jam primo, quo jure Generalis hanc potestatem Provincialibus Commissariis concedit?

Respondeo, quia hæc potestas Generalis Commissario est concessa omnibus successoribus, ideo ordinaria est, atque adeo delegabilis. Adde, id peculiariter concedi à Pontifice Commissario Generali, ut num. seq. jam jam explicabo.

9. Inquiri Secundo, An Commissarius Provincialis, qualis, est noster Archiepiscopus Panormitanus pro tota Sicilia, possit hanc eandem potestatem dispensandi in dicto impedimento subdelegare alteri tertio, seu Commissariis specialibus, quos ipse Commissarius Provincialis solet in singulis Civitatibus constituere, quosque vocemus, distinctionis gratia, Commissarios particulares?

10. Respondeo, Ex vi prædictæ Bullæ mihi videtur, non